

- PROJEKT -

**UMOWA SPOŁECZNA DOTYCZĄCA TRANSFORMACJI SEKTORA GÓRNICTWA WĘGLA
KAMIENNEGO ORAZ WYBRANYCH PROCESÓW TRANSFORMACJI WOJEWÓDZTWA
ŚLĄSKIEGO**

Biorąc pod uwagę zachodzące w Unii Europejskiej procesy transformacji energetycznej, wynikające z celów redukcji emisji CO₂ do 2050 roku oraz z tzw. „Europejskiego Zielonego Ładu”, sygnatariusze porozumienia z dnia 25 września 2020 roku oraz wymienieni poniżej przedstawiciele Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, Samorządu Województwa Śląskiego, przedstawiciele gmin górniczych oraz upoważnieni statutowo przedstawiciele reprezentatywnych organizacji związkowych zawierają Umowę Społeczną dotyczącą transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego.

Strona rządowa niezwłocznie wystąpi do Komisji Europejskiej z wnioskiem o zgodę na finansowanie bieżącej produkcji celem zapewnienia stabilności funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego w całym okresie funkcjonowania porozumienia, co będzie podstawowym warunkiem jego realizacji.

Stronę rządową reprezentują:

Pan Mateusz Morawiecki, Prezes Rady Ministrów

Pan Michał Kurtyka, Minister Klimatu

Pan Jacek Sasin, Minister Aktywów Państwowych

Pan Krzysztof Kubów, Sekretarz Stanu, Szef Gabinetu Politycznego Prezesa Rady Ministrów

Pan Piotr Dziadzio, Sekretarz Stanu, Pełnomocnik Rządu ds. Polityki Surowcowej

Pan Artur Soboń, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych,

Samorząd Województwa Śląskiego reprezentuje:

Pan Jakub Chełstowski, Marszałek Województwa Śląskiego

Stronę związkową reprezentują:

Przedstawiciele gmin górniczych reprezentują:

Strony ustalają:

I. Mechanizm finansowania spółek sektora górnictwa węgla kamiennego.

1. Transformacja sektora górnictwa węgla kamiennego, który jest skoncentrowany na niewielkim obszarze geograficznym (głównie region Śląska), niesie ze sobą szereg systemowych zagrożeń. Bez wdrożenia odpowiedniego systemu wsparcia ukierunkowanego na transformację i długofalową stopniową likwidację branży wystąpią negatywne skutki społeczno-gospodarcze polegające m.in. na:

- a. realnym zagrożeniu bezpieczeństwa energetycznego kraju;
- b. strukturalnej degradacji województwa śląskiego w wyniku docelowej likwidacji ok. 150 tys. miejsc pracy w kopalniach działających na terenie 43 gmin oraz w podmiotach kooperujących z górnictwem;

2. System wsparcia dla sektora górnictwa węgla kamiennego będzie polegał na:

a. pokrywaniu kosztów nadzwyczajnych dla kopalń objętych procesem likwidacji przed datą zawarcia Umowy Społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego;

b. dopłatach do redukcji zdolności produkcyjnych w ramach uzgodnionego planu zamykania kopalń z uwzględnieniem mechanizmów zapewniających skuteczność tego procesu w postaci:

- operacyjnych i kosztowych mierników (KPI) dla każdej kopalni obowiązujących aż do jej zamknięcia, wdrażanych zgodnie z programami operacyjnymi, będącymi podstawą do wyliczenia dopłaty. Programy operacyjne zakładać będą możliwość alokacji pracowników jedynie z kopalń likwidowanych;
- kontroli i weryfikacji wykorzystania wsparcia;
- cen węgla opartych o benchmark rynkowy (ARA) z uzgodnionym korytarzem odchyłeń i z przychodami bilansującymi poziom wsparcia.

c. do czasu zakończenia wydobycia kopalnie będą objęte systemem wsparcia – dopłat do redukcji zdolności produkcyjnych wynikających z przyjętych planów redukcji wydobycia.

d. po zakończeniu w nich wydobycia węgla i rozpoczęcia likwidacji, na bazie planu redukcji zdolności produkcyjnych kopalnie będą otrzymywać wsparcie finansowe do zakończenia procesu likwidacji.

e. uwzględnianie kosztów wynagrodzeń w ramach mechanizmu indeksacyjnego przeciętnego wynagrodzenia w danych jednostkach, polegającego na indeksacji opartej o wskaźnik średniorocznej inflacji + 2 punkty procentowe;

3. Rząd gwarantuje przyjęcie Ustawy zatwierdzającej ustalony poziom wsparcia finansowego ukierunkowanego na bieżące funkcjonowanie i realizowanie transformacji z uwzględnieniem kosztów likwidacji na kolejne lata:

2021 – 2023 kwota

2024 – 2027 kwota

2028 – 2030 kwota

2031 – 2034 kwota

2035 – 2040 kwota

2041 – 2045 kwota

2046 – 2049 kwota

4. System wsparcia powstanie w oparciu o porównywalne wskaźniki dla poszczególnych jednostek i ich programy operacyjne sporządzone na bazie obiektywnych wskaźników ekonomicznych z uwzględnieniem bezpieczeństwa energetycznego kraju i kwestii społecznych. Szczegółowy opis systemu wsparcia stanowi załącznik do niniejszej umowy społecznej.

II. W celu zminimalizowania negatywnych skutków społeczno-gospodarczych transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz utrzymania stabilności systemu energetycznego strony Umowy Społecznej postanawiają:

1. W okresie przejściowym, do czasu osiągnięcia przez Polskę neutralności klimatycznej, przygotowane i wykonane zostaną następujące inwestycje:

- a. budowa instalacji o skali przemysłowej do zgazowywania węgla do SNG;
- b. budowa instalacji o skali przemysłowej do zgazowywania węgla do metanolu;
- c. budowa instalacji do zgazowywania węgla w technologii IGCC;
- d. dokończenie inwestycji w Elektrowni Łaziska z wykorzystaniem technologii CCU;
- e. budowa instalacji o skali przemysłowej do produkcji niskoemisyjnego paliwa węglowego, którego wykorzystanie będzie dozwolone w gospodarstwach domowych do roku 2045.

Strona rządowa gwarantuje rozpoczęcie wskazanych wyżej inwestycji do końca 2021 roku poprzez wykorzystanie środków pochodzących m.in. z dochodów budżetu państwa z aukcji praw do emisji CO₂, z Funduszu Odbudowy UE (NextGenerationEU), Towarzystwa Finansowego Silesia oraz poprzez partnerstwo publiczno-prywatne.

Z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz uniknięcia negatywnych skutków społeczno-gospodarczych transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego wskazane wyżej inwestycje zostaną oddane do użytku najpóźniej w 2025 roku.

2. Strony ustalają utworzenie spółki specjalnego przeznaczenia, której celem będzie realizacja projektów bezemisyjnych technologii węglowych CCS oraz technologii wytwarzania wodoru z gazu koksowniczego.

III. Strony ustalają powołanie specjalnego Funduszu Transformacyjnego, którego celem będzie skoordynowanie transformacji terenów pogórnicznych z transformacją województwa śląskiego.

1. Strona Rządowa gwarantuje przekazanie na transformację województwa śląskiego 70 proc. puli środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji UE.

2. Ponadto w celu złagodzenia negatywnych skutków transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego strony ustalają, że w ramach Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji nastąpi wzmocnienie alternatywnych wobec górnictwa węgla kamiennego fundamentów rozwoju gospodarczego, społecznego i naukowego regionu, ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia nowych miejsc pracy na terenie gmin górniczych.

3. Ustala się również, że w ramach procesu transformacji województwa śląskiego powołana zostanie Rada Koordynacyjna ds. Transformacji województwa śląskiego, której zadaniem będzie koordynacja poszczególnych programów transformacyjnych, takich jak m.in. Program dla Śląska i Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji.

W skład Rady Koordynacyjnej wejdą przedstawiciele Rządu, Samorządu Województwa Śląskiego, gmin górniczych, reprezentatywnych związków zawodowych oraz przedstawiciele pracodawców.

4. Strona rządowa deklaruje wsparcie finansowe w ramach środków pochodzących z Funduszu Odbudowy UE (NextGenerationEU), Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji, EFS+ i EFRR inwestycji związanych z technologią wodorową, przemysłem motoryzacyjnym, energochłonnym i cyfryzacją oraz finansowanie lokalnych programów aktywizacji zawodowej w gminach i miastach, w których likwidowane będą kopalnie.

5. Ustala się powołanie poprzez specjalną ustawę Śląskiego Funduszu Rozwoju, którego celem będzie odbudowa potencjału gospodarczego Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego.

a. ustawa powołująca Śląski Fundusz Rozwoju wejdzie w życie do 30 czerwca 2021 roku.

b. w organach nadzorczych Śląskiego Funduszu Rozwoju znajdą się m.in. przedstawiciele gmin górniczych oraz przedstawiciele reprezentatywnych organizacji związkowych.

IV. Ustala się terminy zakończenia produkcji węgla kamiennego w poszczególnych kopalniach w perspektywie do końca 2049 roku.

1. Połączenie Kopalni Wujek z Kopalnią Murcki-Staszic nastąpi w 2021 roku.

2. Kopalnia RUDA Ruch Pokój zakończy eksploatację w 2021 roku.

3. Kopalnia RUDA Ruch Bielszowice oraz Kopalnia RUDA Ruch Halemba będą prowadziły działalność niezależnie do 2023 roku. W 2023 roku Kopalnia RUDA Ruch Bielszowice oraz Kopalnia RUDA Ruch Halemba zostaną połączone w jeden ruch, który zakończy eksploatację w 2034 roku.
4. Do 2022 roku zostanie przeanalizowana możliwość wykorzystania zasobów węgla koksowego z Ruchu Bielszowice.
5. Kopalnia Bolesław Śmiały zakończy eksploatację w 2028 roku. Przeanalizowana zostanie możliwość inwestycji w złożę „Za Rowem Bełckim”.
6. Kopalnia Sośnica zakończy eksploatację w 2029 roku. Zweryfikowana zostanie możliwość pozyskania koncesji z partii Makoszowy.
7. Kopalnia Piast-Ziemowit Ruch Piast zakończy eksploatację w 2035 roku.
8. Kopalnia Piast-Ziemowit Ruch Ziemowit zakończy eksploatację w 2037 roku.
9. Do 2023 roku zostanie dokonana analiza Kopalni Piast-Ziemowit co do jej dalszego funkcjonowania w zakresie ewentualnego wykorzystania węgla w instalacjach do zgazowywania pod kątem produkcji metanolu.
10. Kopalnia Murcki-Staszic zakończy eksploatację w 2039 roku.
11. Kopalnia Bobrek zakończy eksploatację w 2040 roku.
12. Kopalnia Brzeszcze zakończy eksploatację w 2040 roku.
13. Kopalnia Mysłowice-Wesoła zakończy eksploatację w 2041 roku.
14. Kopalnia ROW Ruch Rydułtowy zakończy eksploatację w 2043 roku.
15. Kopalnia ROW Ruch Marcel zakończy eksploatację w 2046 roku.
16. Kopalnia ROW Ruch Chwałowice i Ruch Jankowice zakończą eksploatację w 2049 roku.
17. Kopalnia Sobieski i Kopalnia Janina zakończą eksploatację w 2049 roku.
18. Kopalnia Bogdanka zakończy wydobycie w roku.

V. Pakiet świadczeń socjalnych dla pracowników górnictwa węgla kamiennego zostanie wprowadzony poprzez nowelizację ustawy z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego, w której zapisane zostaną następujące rozwiązania:

1. Dla osób zatrudnionych w dniu 25 września 2020 roku w górnictwie węgla kamiennego pod ziemią oraz w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla, gwarantuje się pracę w sektorze górnictwa węgla kamiennego do dnia nabycia uprawnień emerytalnych, w tym do emerytury górniczej, o której mowa w art. 50e ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*.

2. Jeżeli w systemie alokacji pracownik nie będzie miał zagwarantowanej ciągłości zatrudnienia pod ziemią lub w zakładzie przeróbki mechanicznej węgla, będzie mógł skorzystać ze świadczeń osłonowych w formie:

a. urlopu górniczego dla pracowników zatrudnionych pod ziemią w wymiarze nieprzekraczającym 4 lat, z wysokością świadczenia na poziomie 80 proc. wynagrodzenia z okresu ostatnich 6 miesięcy przed skorzystaniem z urlopu górniczego.

b. urlopu dla pracowników zakładu przeróbki mechanicznej węgla w wymiarze nieprzekraczającym 3 lat, z wysokością świadczenia na poziomie 80 proc. wynagrodzenia z okresu ostatnich 6 miesięcy przed skorzystaniem z urlopu górniczego.

c. jednorazowej odprawy pieniężnej w wysokości 120 000 złotych netto dla pracowników zatrudnionych pod ziemią oraz na powierzchni w likwidowanych kopalniach.

Świadczenia, o których mowa w podpunkcie „a” i „b”, mogą być udzielane tylko pracownikom, którzy po zakończeniu urlopu górniczego lub urlopu dla pracowników zakładu mechanicznej przeróbki węgla nabędą uprawnienia emerytalne.

3. Pracownicy nieobjęci systemem alokacji, którzy sami rozwiążą stosunek pracy i otrzymają ofertę nowej pracy poza górnictwem mogą otrzymać dodatek wyrównawczy na okres 5 lat celem wyrównania wysokości wynagrodzenia u nowego pracodawcy;

4. Pracownicy kopalń objęci zostaną programem przekwalifikowania celem uzyskania nowych możliwości podjęcia pracy. Każdy pracownik może skorzystać z jednorazowego bezpłatnego szkolenia celem przekwalifikowania.

System osłon socjalnych będzie dotyczyć pracowników zatrudnionych w spółkach kontrolowanych bezpośrednio lub pośrednio przez Skarb Państwa w dniu podpisania niniejszej Umowy Społecznej.

5. Strony ustalają stworzenie dodatkowego systemu wsparcia dla specjalistycznych przedsiębiorstw górniczych kooperujących z górnictwem węgla kamiennego oraz dla gmin górniczych. System ten zostanie zapisany w odrębnym porozumieniu, które zostanie uzgodnione przez stronę rządową, przedstawicieli gmin górniczych i reprezentatywne organizacje związkowe do końca lutego 2021 roku.

VI. Strona rządowa podtrzymuje w całości gotowość do realizacji Porozumienia z dnia 25 września 2020 roku zawartego pomiędzy przedstawicielami Rządu a Międzyzwiązkowym Komitetem Protestacyjno-Strajkowym Regionu Śląsko-Dąbrowskiego ze szczególnym uwzględnieniem planu transformacji województwa śląskiego.

Strona rządowa przedstawia w załączniku do niniejszej umowy społecznej minimalną wysokość wsparcia finansowego oraz system wsparcia na cele transformacji województwa śląskiego, przedstawiając jednocześnie planowane inwestycje związane z tworzeniem nowych miejsc pracy poza górnictwem.

Niniejsza Umowa Społeczna jest podstawowym dokumentem transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce. Zostanie ona przekazana organom UE celem uzyskania notyfikacji pomocy publicznej dla sektora górnictwa węgla kamiennego.